

VIDÉKI KÖNYVTÁRAINK 1907-BEN.

A Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelősége eddigi szokásához híven 1907. évi működéséről is részletes jelentésben számolt be, hű képet nyújtva a vidéki könyvtárak mai állapota felől.

A társadalmi tényezők által fenntartott tudományos közgyűjtemények közül az 1907-ik évben 76 intézet tartozott a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének hatáskörébe.

Ez intézetek közül a késmárki ág. h. ev. lyceum könyvtára, a kiskúnfélegyházai városi múzeum, a krasznahorkavári gróf Andrassy Francziska-émlékmúzeum, a nagyszombati városi közkönyvtár és a szászvárosi ev. ref. Kún-kollégium könyvtára ez évben vétettek föl az állami felügyelet alatt álló tudományos közgyűjtemények sorába.

E gyűjtemények szükségleteire és a könyvtári és múzeumi ügy fejlesztésével járó egyéb kiadások fedezetül az 1907. évi állami költségvetésben 275.500 korona hozatott előirányzatba, mely összegből a rendes kiadásoknál az Országos Főfelügyelőség szükségleteire személyi járandóságok czimén 23.000 korona, dologi kiadások czimén 21.700 korona, összesen 44.700 korona, a tudományos közgyűjtemények szükségleteinél 117.800 korona, a rendkívüli kiadásoknál építkezési és beruházási szükségletekre 95.0000 korona volt fedezetül szánva.

Ezek a javadalmi tételek a Főfelügyelőség szükségleteinek rovatánál a személyi járandóságoknál 2700 koronával, a dologi kiadásoknál 3400 koronával, összesen 6100 koronával, a gyűjteményekénél 2000 koronával multák felül az előző évi költségvetésben megállapított javadalmat és így ez évre 8100 koronával növekedett a kiadások fedezete.

Ehhez a javadalomhoz járult az előző évben fölhasználat-

lanul maradt 11.552'98 korona, mely összegből 2507'90 korona a Főfelügyelőség központi szükségleteinek, 9045'08 korona a tudományos gyűjtemények szükségleteinek fedezetét gyarapította. Ekként 246.052'98 koronát tett ki az az összeg, a mely a múzeumi és könyvtári ügy fejlesztése terén a Főfelügyelőségre váró feladatokhoz rendelkezésre állott.

Anyagi eszközei felhasználásánál a Főfelügyelőség ez évben is az eddigi gyakorlat által igazolt eljáráshoz ragaszkodott. Pénzbeli segélyekkel és adományokkal járult a hatáskörébe tartozó tudományos gyűjtemények gyarapításához, gondoskodott fönntartási szükségleteik fedezéséről és segédkezet nyújtott nekik ama törekvésükben, hogy alkalmas helyiségben, szakszerűleg fölállítva, avatott gondozás alatt tölthessék be rendeltetésüket. E mellett pedig foglalkozott a múzeumi és könyvtári ügy rendszeres fejlesztésével, általános intézkedésekkel és elvi kérdések megoldásának előkészítésével igyekezve egységes alapot teremteni a hazai közművelődés e fontos czélokra hivatott tényezőinek fönntartása számára.

Első feladatánál, a közgyűjtemények anyagi támogatásánál, ezúttal is az a czél lebegett a Főfelügyelőség szeme előtt, hogy a rendes évi segélyek folyósításán kívül nagyobb alkotással is járuljon a múzeumi ügy fejlesztéséhez. A 25.000 koronás nagy segélyt e czélból a Vasvármegyei Kultúregyesület szombathelyi múzeuma számára eszközölte ki, hogy módot nyújtson ez ujonnan létesülő közgyűjteménynek rendeltetéséhez méltó berendezésére.

Rendes évi segélyek czimén 28.000 korona, a rendkívüliek czimén pedig 21.000 korona, összesen tehát 49.000 korona folyósítottatott a Főfelügyelőség hatáskörébe tartozó könyvtáraknak.

A könyvtárak gyarapítására szánt díszmunkák és szakkönyvek közül a «Breviarium Grimani»-n kívül a «Gróf Zichy Jenő ázsiai utazása» czimű munka tíz példánya vételára 4-ik részletének törlesztése 232'40 koronával és dr. Hampel József «Altertümer des früheren Mittelalters in Ungarn» czimű háromkötetes munkája tíz példányának vételára 745'20 koronával terhelte a Főfelügyelőség javadalmát.

Ezenkívül gyarapítási, bútorzási, berendezési és egyéb czélokra a következő tételeket utalványozta ki a Főfelügyelőség közvetlen rendelkezésére álló javadalmából:

néhai Acsády Ignác történettudós könyvtáraért, mely a nyitra vármegyei múzeumban nyert elhelyezést, 2000 koronát,

a Magyar Nemzeti Múzeum igazgatóságának a Hajnik-könyvtár kettős példányaiért járó 3000 korona vételár 2-ik és utolsó részlete fejében 1500 koronát,

a szekszárdi múzeum berendezési költségeire 1049'76 koronát,

a komáromi vármegyei könyvtárnak egy könyvszekrényre 120 koronát,

a Schlick-féle vasöntödének a szekszárdi múzeumnak szállított könyvállványok árának 2-ik és utolsó részlete fejében 1048'64 koronát,

Nagyszombat város polgármesterének a városi közkönyvtár további berendezésére 1000 koronát,

a késmárki ág. h. ev. lyceum könyvtára berendezésére adandó 3496 korona rendkívüli segély 1-ső részlete fejében 1000 koronát,

Árva vármegye alispánjának az alsókubini Csaplovics-könyvtár rendezésére 400 koronát, s végül

a komáromi múzeum könyvtárának rendezésére 100 koronát.

Szétesztásra került a «Magyar Könyvszemle» 1906. évi IV. füzetének s 1907. évi I., II. és III. füzetének 50—50 példánya, a «Tiszti czím- és névtár» 1907. évi kötetének 14 példánya, a dr. Bátky Zsigmond által írt néprajzi útmutató további 25 példánya; a «Breviarium Grimani» VII., VIII., IX. kötetének 1—1 példánya pedig, miként az előző kötetek, a Magyar Nemzeti Múzeum könyvtárában nyert letétként elhelyezést.

A könyvtárak szaporulatához jelentékeny anyaggal járulnak még a nyomdatermékek sajtóügyi köteles példányai, melyek a köteles példányokról szóló törvény életbeléptetése óta az Erdélyi Múzeumegylet könyvtárán kívül a budai könyvtár, a debreczeni ev. ref. főiskola könyvtára, a győri városi könyvtár, a komáromi vármegyei könyvtár, a kassai múzeum, a biharmegyei történelmi és régészeti társulat múzeuma, a pécsi városi múzeum, a pozsonyi városi közkönyvtár, a szegedi Somogyi-könyvtár, a szombathelyi múzeum és a temesvári városi könyvtárnak anyagát gyarapítják. E köteles példányok ügyében az 1907. évben az a változás történt, hogy az igazságügyi m. kir. miniszter május hó 14-én

20.613. szám a. kelt intézkedései következtében a győri kir. főügyészség területére eső Komárom vármegyéből és Komárom városból Győrbe beérkező sajtótermékek, tudományos czélokra szolgáló köteles példányok, 1907 január hó 1-től kezdődőleg, illetve visszamenőleg, Komárom vármegye könyvtárának szolgáltatnak át.

A könyvtárak 1907. évi egyéb gyarapodásáról a gyűjtemények állapotáról szóló részben emlékezünk meg.

A gyűjtemények gyarapításának előkészítésére szolgálnak azok a rendezési munkálatok is, a melyek a Főfelügyelőség által beszerzett múzeumi és könyvtári anyag és a Magyar Nemzeti Múzeum szétosztásra szánt feles anyagának rendezése körül folynak. A Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi országos könyvtárának egyik tisztviselője, *Kováts* László segédőr, negyedik éve foglalkozik a többes példányok kiválasztásával; ez év folyamán a Hajnik Imre hagyatékából származó könyvtárból kiválasztott anyag katalogizálását befejezte s az Almássy-féle könyvtár duplumanyagának kiválasztását is munkába vette.

Ugyancsak a gyarapítás kérdésével kapcsolatos a Főfelügyelőség azon törekvése, hogy a vidéki gyűjtemények állománya szakszerűen katalogizáltatván, a mutatkozó többes példányok czélszerű kicserélése eszközöltethessék. Legnagyobb vidéki könyvtáraink azonban ez idő szerint rendezés alatt állván, a kettős példányok kicserélése csak akkor lesz keresztülvihető, ha e tekintetben teljesen tájékozva leszünk.

A könyvtárak alapfölszerelését óhajtva minél tökéletesebben kiegészíteni, a Főfelügyelőség a kir. magy. természettudományi társulat tudományos becsű kiadványainak jutányos megszerzésére az 1909. évi költségvetésbe egy átmeneti tétel beállítását kérelmezte. A fölterjesztés sikere esetén vidéki könyvtáraink egyszerre kétségtelenül tekintélyes mennyiségű és nagy értékű gyarapításban fognak részesülni.

Az 1907. évben tartott (immár ötödik) könyvtári szaktanfolyamot a következőkben vázoljuk:

A tanfolyam a résztvevőknek az országos főfelügyelő által történt üdvözlése után dr. *Fejérpataky* László vezetése alatt a Magyar Nemzeti Múzeum Széchényi Országos Könyvtára olvasótermében július hó 2-án délelőtt 9 órakor kezdődött és a meg-

állapított program pontos megtartásával július 13-án ért véget. Dr. *Fejérvataky* László a szükséges paleografiai, kézirat- és levéltár-kezelési ismeretekből 16 órán át, dr. *Ferencki* Zoltán egyetemi könyvtárigazgató a könyvtárтанból, *Varjú* Elemér múzeumi segédőr a könyvismerettanból és dr. *Gulyás* Pál múzeumi segédőr a bibliografiából egyenként 12 órai időben tartottak előadásokat.

A Széchenyi Országos Könyvtárban, a könyvtár anyagának és hivatalos személyzetének bő igénybevétele mellett tartott előadásokat kiegészítették a könyvtári látogatások, melyek a következő rendben mentek végbe: 8—9-ének délutánja a Széchenyi Országos Könyvtárnak, július 10-ének délutánja az Egyetem Könyvtárának, július 11-ike a Magyar Tudományos Akadémia és a Budapesti Könyvtár-Egyesület budai könyvtárának, július 12-ike a Kereskedelmi és Iparkamara és a képviselőház könyvtárainak, 13-ika pedig az Országos Levéltárnak volt szánva.

A tanfolyamnak 10 rendes hallgatója volt, akik egyenként 100 korona anyagi támogatásban részesültek.

Ezeken kívül e tanfolyamban való részvételre az önként jelentkezők közül ugyancsak tizen nyertek engedélyt.

A tanfolyam hallgatóinak száma együttvéve 20, kik részvételükről hivatalos bizonyítványt kaptak.

A jelentés további folyamán az állami felügyelet alatt álló tudományos közgyűjtemények állapotáról, az év folyamán az állam és társadalom részéről fejlesztésük érdekében tett intézkedésekről s azok eredményéről ad számot. Ebből a részből kivonatossan közöljük azokat az adatokat, a melyek a könyvtárak ügyeire vonatkoznak, vagy azokkal összefüggésben állanak.

Alsókubinban az Árvavármegyei Csaplovics-könyvtár, melynek a könyvtárépület emelésére és a könyvtár rendezésére különkülön kiutalt államsegélye van, a múlt évben alig haladt előre. Ennek oka egyedül abban rejlik, hogy az immár teljes egészében fönnálló — bár csekélyebb hiányok miatt még át nem vett — könyvtárépületnek belső berendezése költségek hiányában még nincs. A költségeknek államsegély útján való elnyerése végett a vármegye főispánja kérelemmel fordult a vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztériumhoz, de e kérelem mindez ideig elintézhető nem volt. A könyvtárrendezés a múlt év folya-

mán csak a könyvek lajstromozására terjedt ki, a mi, tekintve, hogy az esztendőnek éppen a nyári időszakában (a mikor a raktárhelyiségekben a munka végezhető) a könyvtárnok mellé segítségül adott díjnak a munkában nem állott rendelkezésére, nem volt oly eredménydús, mint az előző években. A könyvtár 1907-ben 800 korona államsegélyt nyert. A könyvtárból 14 olvasó 38 művet 46 kötetben használt. A könyvtár állománya 120 darabbal gyarapodott, melyben 11 drb olyan foglaltatik, a melyek régebben a könyvtárnak beküldettek, de elkallódtak s csak most voltak visszaszerezhetőek.

Aradon az Aradi Kölcsey-Egyesület könyvtára 38058 daraból áll. A tavalyi kimutatáshoz képest a gyarapodás 309 darab. A már egészen kifizetett Atzél-könyvtár több könyve máris használhatatlanná vált s mentől tovább késik az ott létesíteni szándékolt kulturpalota felépítése, annál több kár esik a könyvtárban. A könyvtárban szeptember óta, a mióta hetenkint ötször áll a közönség rendelkezésére, rend és élénkség van. Az évek óta kinnlevő, elveszettnek hitt könyvek közül sok visszakерült ugyan, de a visszaszerzés munkája még egyre tart. A közönség a szépirodalmi műveket használja leginkább, mert ez a legnagyobb és használatra rendezett rész. Négy hónap alatt a szépirodalmi könyvtárt 1907-ben 102 olvasó használta; kivittek 3450, visszahoztak 3536 művet: A tudományos könyvtárból 15 olvasó 72 művet vitt ki és 122-öt hozott vissza. A régen kintlevő könyvekből december végeig 725 darab került vissza. A könyvtár 1907-ben nyert államsegélye 1800 korona volt, ebből maradvány az 1907. év végén 421 korona 58 fillér.

Aranyosmaróthon a Barsvármegyei Múzeum által 1906-ban megszerzett Dillesz-féle könyvtár rendezése és katalogizálása szakerő hiányában a mult év folyamán még meg nem történetett. Éppen így a gyűjtemények egyéb anyagának a leltározása is elmaradt, minek következtében a múzeum és a könyvtár a nyilvánosságnak még nem volt átadható. A könyvtár törzsanyagának állománya az 1907-ik év végén 3484 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 26 darab. A könyvtár az 1907. évben államsegélyben nem részesült.

A sárosmegyei *bártfai* múzeum 1907. június 23-án adatott át rendeltetésének előkelő ünnepség keretében. Könyvtára törzs-

anyagának állománya az 1907. év végén 1272 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 26 darab. Könyvtári államsegélye ez évben 500 korona volt.

Besztercebányán a városi múzeum gyűjteményeinek befogadására szolgáló «Mátyás-ház» restaurálása az 1907. évben befejezést nyert, a restaurálási munkálatok várakozáson felül sikerültek s ennek folytán a város közönsége a legnagyobb bizalommal néz a jövő felé s várja azt az időpontot, hogy az új helyiségek kellően berendezve, minél előbb megnyiljanak. A múzeumi könyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 1012 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 127 drb. A könyvtárnál minden héten szerdán és szombaton délután 5—6-ig volt nyitás, július és augusztus hó kivételével. A többi gyűjtemény az új múzeum megnyitásáig zárva volt. Kikölcsönöztetett 216 téritvényre könyv, hirlap, egyéb könyvtári anyag 873 drb. A múzeum könyvtárának az 1906. évi államsegély 99:57 korona maradványa s az 1907. évi 500 korona államsegély állt rendelkezésére.

Békéscsabán a múzeumegyesület könyvtára törzsanyagának állománya az 1907. év végén 1984 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 349 drb. A könyvtár helyiség hiánya miatt nem volt a nyilvánosságnak átadható.

Budapesten a Budapesti Könyvtár-Egyesület központi könyvtára az előző évekhez hasonlóan az 1907. évben is saját bevételeiből fedezte fönntartási költségeit, a mennyiben a részére kiutalt 1200 korona állami segélyt teljes összegében könyvek beszerzésére fordította. Eme könyvtár a II. kerület Corvin-téri Vigadó-épület II. emeletén van elhelyezve, a hol a könyvtári helyiségen kívül egy 20 személyre berendezett nyilvános olvasóterem áll a közönség rendelkezésére. A székesfőváros áldozatkészségéből az egyesület a helyiségeket díjtalanul bírja és az adott viszonyokhoz mérten azok egyelőre megfelelőeknek is mondhatók. A könyvanyag elhelyezésére szükséges és a könyvtár méreteinek teljesen megfelelő állványokkal és egyéb szükséges fölszerelésekkel a könyvtár el van látva. A könyvtárnak évről-évre rendszeresen vezetett növedéki naplója, ezenkívül czimlap-katalógusa, szak-katalógusa és az 1896. év végéig terjedő nyomtatott címjegyzéke van s így a könyvanyag nyilván-

tartása a követelményeknek minden irányban megfelel. A könyvtárt az 1907. évben 296 ingyenes nyitási napon 6388 egyén (1906-ban 5415) használta. Ezek részére 9229 mű, 11.533 darab (1906-ban 7809 mű — 9074 drb) lett használatra kiadva és pedig az olvasóteremben 6257 látogató használt 11.375 drbot s kikölcsönözött 131 térítvényre 158 drb. A könyvtár törzssanyagának állománya az 1907. év végén 19.755 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 189 darab.

A dunamelléki ev. ref. egyházkerület Ráday-Könyvtáránál az 1907. évi is, mint már az előző, a rendezés munkájával telt el. Az év történetében a legnevezetesebb mozzanat volt, hogy a könyvtári bizottság jelentései alapján a dunamelléki ref. egyházkerület tavaszi és őszi közgyűlése foglalkozott a rendezésnél mutatkozó túlkiadások fedezése és a könyvtár további fönntartása ügyével és megbizta a könyvtári bizottságot, hogy tegyen javaslatot a könyvtárhelyiség kibővítése és a könyvtár további fönntartása és kezelése tekintetében, az egyházkerületi számszékét pedig azzal, hogy mutassa ki, mily mértékben járulhatna az egyházkerület a könyvtár fönntartásához és mily mértékben volna kérendő az állam támogatása. Az erre vonatkozó jelentések az 1908. év folyamán fognak a közgyűléshez betérjesztetni és az által letárgyaltatni. A könyvtár állománya az 1907. év folyamán csupán a rendezéshez szükséges könyvészeti művek beszerzése és dr. Kiss Áron ajándékozása folytán gyarapodott. A könyvtárnak a régi leltár szerinti törzssanyaga 13.676 mű, 21.704 kötetben, 966 füzet és földolgozás alatt álló 92 csomag, összesen 22.670 drb. Meg kell azonban jegyezni, hogy a régi törzssanyaghoz nem tartozott s ajándékozások folytán nyert újabb anyag bedolgozása folytán a tényleges törzssanyag igen jelentékenyen bővül. Az 1904-ben és 1905-ben nyert, összesen 10.000 K rendezési államsegélyből 1907-re 5254 K 08 f. maradt, a melyhez járult évi kamatként 341 K 93f., s így rendelkezésre állott összesen 5596 K 01 fillér. A rendezés költségeire fölhasználtatott 3091 K 82 f. Maradvány 1907 decz. 31-én 2504 K 19 f.

Debreczenben az ev. ref. kollegiumi nagykönyvtárban az 1907-ik év folyamán a két évvel előbb megkezdett általános könyvtárrendezés erős lépésekkel közeledett a befejezéshez. A nagy szünidő két hónapjában a két tisztviselő mellé még két

alkalmazottat állított munkába a könyvtár igazgatósága s így már elértek annyit, hogy minden könyv be van sorozva a maga szakjába, szakmájának megfelelően van elhelyezve, s így az egyetemes ezímtár elkészültének többé semmi akadály. A könyvtár állománya e rendezés folytán felszökkenő szaporulatot mutat. A húsz szakosztályban az 1907 június 15-iki statisztikai kimutatás szerint 49.346 mű volt, 71.603 darabban; 1907 december végén ez a szám felszökkent — a rendes évi gyarapodást nem számítva — 54.544 műre, 82.756 darabra. Úgy hogy az egész könyvtár anyaga 1907 végén: 55.667 mű 84.310 darabban, az apró nyomtatványokat nem számítva. Ajándékozás útján mindössze 507 darab munkával gyarapult a könyvtáranyag. A könyvtár anyaga jelenleg öt helyiségnek hat termében van elhelyezve. A könyvtári helyiségek szűkös volta kényszeríti a könyvtár igazgatóságát arra, hogy igazán értékes kéziratgyűjteményük java részét egy kis poros, dohos, nyers kamara-féle szobában rejtegesse ma is. Az államtól nyert évi 1200 koronás segélyeket különösen gyűjteményes vállalatok megrendelésére s hiányzó szakkönyvek beszerzésére fordították és fordítják mindaddig, míg ezek a kiáltó hiányok el nem enyésznek.

A debreczeni városi múzeum könyvtára gyarapítására csak annyiban költ, a mennyiben a kezelésnél nélkülözhetetlen szak- és segédkönyveket meg kell szereznie, vagy pedig mulasztást követne el, ha debreczeni vonatkozású, esetleg a Debreczenben nyomtatott ritkább régi könyvek megszerzésére kínálkozó alkalmakat elszalasztaná. A könyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 5310 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 3873 darab. A múzeumnak 1907-ben 1000 korona könyvtári államsegély állt rendelkezésére.

Deésen a Szolnokdobokamegyei Irodalmi, Történelmi és Etnografiai Társulat könyvtára az elmúlt évben 300 korona államsegélyben részesült. Állománya az 1907. év végén 1044 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 35 drb. A könyvtár naponként nyitva volt s kikölesönöztetett összesen 182 drb.

Déván a Hunyadmegyei Történelmi és Régészeti Társulat könyv- és levéltára az állami főreáliskola földrajzi szertárában van elhelyezve, illetőleg elraktározva. A könyvtár a közönség

részére meg nem nyitható, mert a művek szakszerű elrendezése, leltározása e helyiség ideiglenes volta miatt keresztülvihetetlen. Az újabban érkező művek a polczokról leszorultak s a padlón találnak elhelyezést. A levéltári anyag a lehető legnagyobb összevisszaságban van elraktározva, úgyannyira, hogy azt jelen állapotában tudományos kutatásra használni teljes lehetetlenség s így az mint holt anyag hever. Törzsanyagának állománya az 1907. év végén 5555 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 485 drb.

Eperjesen a tiszai ág. hitv. ev. egyházkerület kollégiuma könyvtárának rendezése csak lassan haladhatott előre. A könyvtár áthelyezésének lehetősége, illetve olvasóterem berendezhetése annnyival jutott közelebb a megvalósulhatáshoz, hogy 1907 folyamán a kollégium főgimnáziuma is szerzett telket új épület emeléséhez s erre a kormánytól építési segélyt is kért, mit a vallás- és közoktatásügyi minisztérium kilátásba helyezett. Jelenleg tehát az egyházkerület két tanintézetének van már telke az építkezéshez: a tanítóképzőnek s a főgimnáziumnak. A melyik előbb nyeri meg az államsegélyt, az fog előbb építkezni s a kollégium épületéből kivonulni, a mely esetben annyi terem mindenesetre felszabadul, hogy azokban a könyvtárt és az olvasótermet be lehet rendezni. A könyvtár állománya az 1907-ik év végén 25.000 darabból állott. Gyarapodás az előző évi állapottal szemben 297 drb; kikölesönöztetett 109 drb. A könyvtárnak az 1906-ban és 1907-ben nyert államsegélyekből 1565·21 korona állt rendelkezésre; maradvány az 1907. év végén 1019·75 korona.

Felkán a helyi Tatra-Múzeumegylet gyűjteményei közül a könyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 3530 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 58 drb. A könyvtárban hetenként egyszer volt könyvosztás; anyagából 12 személynek térítvényre 77 drb kölesönöztetett ki.

Győrött a városi közkönyvtárban az 1907. év folyamán létesítették a könyvtári olvasótermet. Anyagi viszonyaikhoz képest felszerelték könyvszekrényekkel, olvasóasztallal 30 személyre, világítással és fűtéssel. A könyvtár az 1907. évben 800 korona államsegélyben részesült. A vételből beszerzett könyveket a levéltáros leltározta, úgyszintén az állami letétként átvett köteles

sajtópéldányokat, a czimtározás pedig folyamatban volt. E munkákkal a könyvtár teljesen elő van készítve a megnyitásra. A könyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 26.327 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 1464 drb. A könyvtár hivatalosan megnyitva még nem volt, mindamellert az olvasóteremben 14 látogató használt 72 darabot, kikölcsönözöttet pedig 107 térítvényre 268 drb.; összesen 340 drb.

Gyulán a Békésvármegyei Közművelődési Egyesület könyvtárát új helyiségébe, a főgimnázium épületébe szállíttatta át, a hol a Közművelődési Egyesület a könyvtárnak és olvasónak egyegy termet biztosított. A könyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 4271 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 50 drb.

Gyulafehérvárott az Alsófehérmegyei Történeti, Régészeti és Természettudományi Egyesület múzeumának szükségessé vált s 1906-ban eszközölt kibővítése, a gyűjtemények örvendetes gyarapodása következtében kevésnek bizonyult, miért is az egyesület az épület déli szárnyának kiépítése tárgyában újabb tervezetet s költségvetést nyújtott be a Főfelügyelőséghez. Jóllehet az újabb építkezés a múzeum elsőrendű kérdése, a 16.000 koronára tervezett kibővítést pénz hiánya s a Főfelügyelőségnek ily czimen rendelkezésre álló állami javadalom teljes s hosszabb ideig való lekötöttsége miatt néhány évre el kellett halasztani. A múzeum gyűjteményei közül, a könyvtár rendeztetett s az oda nem illő művek kiselejteztetvén, az ezáltal fölszabadult állványokon az újabban szerzett műveket állították föl szakok szerint. A könyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 3517 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 422 drb. A könyvtár helyszüke miatt nem volt megnyitva. Kikölcsönözöttet 8 térítvényre 16 drb könyv. A múzeum könyvtára 1907-ben 400 korona államsegélyt élvezett, ebből az év végén 67'01 korona maradvány állott fönn.

Hódmezővásárhelyen a református főgimnázium nyilvános könyvtárának állománya az 1907. év végén 18.616 drb volt; gyarapodás az előző évi állapottal szemben 180 mű, 266 darabban. A könyvtárt a lefolyt évben is szívesen látogatták, főkép a város értelmisége köréből s az iskolák tanulói sorából. A könyvtár

nyitva volt 208 napon. Az olvasóteremben 352 látogató használt könyvet, hírlapot, egyéb könyvtári anyagot 423 darabot 517 kötetben. Kikölcsönzöttetett 94 térítvényre könyv, hírlap, egyéb könyvtári anyag 272 mű, 397 kötetben. A könyvtár által 1907-ben nyert államsegély 800 korona volt, a mihez még 1906-ról 91:34 korona maradvány járult; az idei maradvány 38:58 koronát tett ki. —

A hódmezővásárhelyi városi közkönyvtár, mely a városi székházban van elhelyezve, csak az 1907-ik év folyamán lett megnyitva s a nyilvánosságnak átadva. Anyagállománya 1907 december hó 31-én 3441 drb volt, melyből 3055 drb a házipénytár terhére szereztetett be, 386 drb ajándékozott. Az olvasóteremben 82 látogató 121 drb könyvet használt. Kikölcsönzöttetett 879 térítvényre 1678 drb könyv. A könyvtár 1907. évi bevétele volt, mint a várostól kapott évi javadalom: 1000 korona. A közkönyvtár eddigelé államsegélyt nem kapott s anyagállományát túlnyomólag az évi költségvetésbe fölvelt összegből a házipénytár terhére szerezték be.

A *kassai* múzeum könyvtárát 231 napon 2912 olvasó kereste föl 1907-ben, míg a megelőző évi látogatók száma 3324-et tett ki s így a jelen évi látogatók száma a mult évihez képes 412-vel kevesbedett. De ez a csökkenés csak látszólagos, mert fűtési akadályok miatt 15 napig épen oly időben kellett a könyvtárt zárva tartani, midőn a látogatók száma a legnagyobb szokott lenni. Az 1906. évben állandó látogató jeggyel birt 757, az 1907. évben pedig 878 egyén; tehát valósággal a könyvtárt állandóan látogatók száma 121 egyénnel növekedett. A könyvtárban a 2912 látogató az egész év alatt 3487 művet használt. E 3487 mű közt a főszerepet a szépirodalmi és irodalomtörténeti művek játszották, másodsorban a történelmi és műtörténelmi munkák szerepelnek, míg a többi szakművek csak kisebb arányban vétettek igénybe. Házi használatra térítvény mellett 84 egyén összesen 193 művet használt a múzeum könyvtárából s így az 1907. évben a Kassai Múzeum könyvtárát használók száma összesen 2996-ra emelkedik, a használt művek száma pedig 3685-öt tesz ki. A múzeum könyvtára az államsegélyből az 1907. évben összesen 114 kötetrel szaporodott 978:56 K értékben, testületek és egyesek adományaiból pedig 700 kötetrel növekedett 865:89 ko-

rona értékben. A könyvtár egész gyarapodása 814 kötetet tett ki 1844'45 korona értékben. A könyvtár összes állománya ekkép az év végén 20,539 drbra rugott.

A Kassai Múzeum életében jelentékeny változás állott be mindjárt az 1907. év elején. A múzeum szervezője, berendezője s eddigi miniszteri biztosa, majd igazgatója: *Mihalik* József a Múzeumok és Könyvtárak Országos Főfelügyelőségének előadójává hivatott meg Budapestre. Az intézet vezetésével, a város és az Orsz. Főfelügyelőség jóváhagyása mellett, *Bacsoni* Albert múzeumi őr bizatott meg mint igazgatóhelyettes 1908 április közepéig, a mikor a múzeum miniszteri biztosává *Varjú* Elemér neveztetett ki. A Kassai Múzeum államosítása ügyében Kassa városa, a vallás- és közoktatásügyi minisztérium és az Orsz. Főfelügyelőség részéről a tárgyalások az 1907-ik év folyamán folytattak s az 1908. év folyamán nyertek befejezést.

A múzeum könyvtára az 1907. évben 2000 korona államsegélyt kapott, a mihez az előző esztendő 658'22 korona maradványa járult. Az évvégi maradvány 977'18 koronát tett ki.

Kecskeméten a városi törvényhatóság által 1906-ban a könyvtár részére rendelt vasállványok csak 1907 május elején voltak használatba vehetők. A könyvtárra az 1907. év folyamán a vas könyvállványokért kifizetett 6200 koronán kívül még egyéb dologi kiadásokra 445'90 koronát; könyvek beszerzésére az 500 koronás államsegélynek felhasználásával együtt 1222'96 koronát fordítottak, 194 kötetből álló 124 művet vásárolván. Ajándékba 64 művet kapott a könyvtár 89 kötetben. Így az 1907. évi gyarapodás 188 mű 283 kötetben, az összes kiadás pedig 7568'86 korona volt. A könyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 8895 drb volt.

Keszthelyen a Balatoni Múzeum könyvtára térszűke miatt rendezhető nem lévén, állománya csak az 1908-ban eszközrendező leltározás után lesz kimutatható. Gyarapítására ez évben 300 korona államsegély állt rendelkezésre, melynek terhére 114'75 korona költséggel 21 drb szereztetett be. Az évvégi maradvány 185'25 koronát tett ki.

Késmárkon a liceum nagy könyvtáránál az Országos Főfelügyelőség lehetővé tette, hogy a könyvtáros mellé több megbízható tanulót fogadhattak, kik a könyvtári napokon a könyv-

táros felügyelete mellett a könyvek kiadását és beszedését végezték és így elősegítették a gyors kiszolgálást. A könyvtári napokat 1907. évi szeptember óta heti 1 napról 2-re emelték fel, mi által a látogatás is az 1906. évvel szemben majdnem a kétszeresére emelkedett. A múlt évben kapott 800 korona segélynek nagyobb részét könyvek beszerzésére használták föl. A liceum pártfogósága által rendelkezésre bocsátott összeg, valamint az államsegélyből igénybe vett rész együttvéve megközelítette a kétezer koronát; a vett és ajándékozott művek száma 272 drb volt. Az államsegélyből fölmaradt 265 korona összeget 1908-ban fogják igénybe venni. A könyvtár állománya az 1907. év végén 41.243 drb volt. A nyitási napok száma 42 volt. Kikölesönöztetett 515 látogatónak 1145 drb. Látogatási és használati díjakból befolyt 57 korona.

Kiskínhalason a ref. főgimnázium könyvtára 1907-ben teljesen elkészült a duplumokról szóló katalogussal, míg a könyvtári anyag leltározása és a czédulakatalogus kiegészítése munkában van. A közönség érdeklődése a könyvtár iránt fokozódik, a mi abból a tényből is kitűnik, hogy az olvasóteremben 20 látogatónak 32 drb, 435 térítvényre pedig 804 drb könyv kölesönöztetett ki. A könyvtár az államsegélyből vétel útján 74, egyéb vételből 42, ajándékból 61 kötettel és 41 térképpel gyarapodott. Az összes gyarapodás 218 drb. Vásárlásra és könyvkötésre rendelkezésre állott 617-82 korona államsegély és 222-70 korona egyházi segély. A duplumkatalogus 660 koronába került, melyet szintén a ref. egyház bocsátott a könyvtár rendelkezésére. A könyvtár törzsállománya jelenleg körülbelül 35.890 drb.

Komáromban a Komárommegyei Könyvtár vezetőségének 1907-ben egy főtörekvése volt: a könyvtár állandó otthonának biztosítása. Döntő fordulat ugyan nem történt ebben a nevezetes kérdésben, de az a különféle tárgyalások folyamán annyira megérett a kivitelre, hogy az az 1908. évben talán a megvalósulás stádiumába juthat. A könyvtárhelyiség építésének ügye az 1904. év óta húzódik; erre a célra már tekintélyes építési alap is van biztosítva: 25.000 korona államsegély, melynek két részlete, 10.000 korona, gyümölcsözőleg van elhelyezve. A legujabb fordulat ebben az ügyben Komárom szab. kir. város határozata, a melyben a könyvtár és múzeum elhelyezésére

a régi benzés gimnázium telkét és épületét följánlja. A vármegyei könyvtár az 1907. évben hatalmasan fejlődött és szinte az első szárnybontásra a vidék jelentősebb könyvtárai sorába emelkedett. Az elmúlt évben egyesült a vármegyei könyvtárral a komáromvármegyei és városi Múzeum-Egyesület könyvtára és Komárom szab. kir. város nyilvános népkönyvtára. Az évközi gyarapodás is nagy lendületet vett; tetemes része van ebben annak a nagybecsű 333 műből, 1180 darabból álló ajándéknak, melyet néhai *Pulay Géza* kuriai bíró, törvényszéki elnök örökösei adtak a könyvtárnak. A könyvtár jöltevői sorában id. *Szinnyei József*, a könyvtár e régi pártfogója vezet, a ki 1907-ben 224 mű, 468 drbjával gazdagította a könyvtárt. Az 1000 korona államsegélyből 1907. év folyamán szerzett a könyvtár 151 darabot 296·80 korona értékben, egyéb vételből 275 drbot. Ajándékol kapott a könyvtár 2248 drbot, csere útján 81 drbot. 1907. évtől a könyvtár a sajtótermékek köteles példányait megkapja a kormányhatóságilag erre utasított győri kir. ügyészségtől, mint vádhatóságtól. — A könyvtár állománya a letétbe helyezett könyvtárakkal együtt ezidőszerint a rendezés folyamán számszerűleg még ki nem mutatható, de az a 20.0000 kötethez közeledik. A múlt évben készült el az 1906. évi könyvtári gyarapodás czédula- és szakkatalógusán kívül a Múzeum-Egyesület könyvtárának czédula- és szakkatalógusa is. Az 1906. évi gyarapodás és a múzeum könyvtárának czimjegyzékeit sajtó alá is rendezte a könyvtár öre s azok közkezen forognak. A népkönyvtár czimjegyzéke 1908-ban kerül sajtó alá. A könyvtár látogatóinak száma 1907-ben 548-ra emelkedett, a kik 100 nyitási napon 7075 művet vettek kölcsön 8604 kötetben. Az olvasók száma azonban ennél jóval több, mert az olvasók családtagjai is olvassák a kikölcsönzött könyveket. A könyvtár egész éven át, még a nyári hónapok alatt is nyitva volt. Katalógusok eladásából befolyt 76·40 korona. A könyvtáralap az év végén 14.569·37 koronát tett ki, az építési alap pedig 10.318·67 koronát.

*Losonc*zon a városi közkönyvtár államsegély czimén 400 koronában részesült. A könyvtár 360 fizetéses napon át volt nyitva. A használati díj volt: 1 óra 1 korona, negyedévre 2·50 korona, félévre 4·80 korona, egy évre 9 korona. A használati díjából befolyt 263·20 korona, katalógusok eladásából

19.20 korona. Összesen 282.40 korona. A közkönyvtár állománya az 1907. év végén 23.156 darab volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 261 darab.

Lőcsén az ág. hitv. ev. egyház közkönyvtára az ujonnan épített paplakban nyervén elhelyezést, nyitva van minden kedden délelőtt 9—12 és délután 2—5 óra közt, a mikor a könyvtárból kivett könyvek a könyvtári teremben használhatók. Hogy a Lőcsén kívül lakó közönségnek is használatára állhasson a könyvtár, a könyvtári bizottság elhatározta, hogy minden művelt ember, férfi és nő, térítvény mellett saját költségén legfeljebb két hónapra kikölcsönözhet könyvet hivatali hatóságok közvetítő jótállásával, vagy pedig egyéb erkölcsi vagy pénzbeli biztosíték mellett, mely célból a könyvtári bizottsághoz kell fordulni. A könyvtár rendezett állománya 1977 mű 3237 kötetben. A könyvek nagyobb része a XVII. századra vonatkozik. Az 1711-ig hazánkban és a külföldön megjelent magyar vonatkozású, bármily nyelvű könyvek száma 626. Ebből unikum 252 (közülük 120 külföldi, 132 hazai nyomtatvány). A könyvtár összes állománya 16.964 darab, melyből 3477 könyv és 50 okmány az új helyiségben, a többi a templomban van elhelyezve. Gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 69 darab. Az olvasóteremben 7 látogató használt 19 darabot.

Magyaróváron a Mosonmegyei Történelmi és Régészeti Egylet könyvtára vétel útján egy könyvvel, részint ajándékozás, részint pedig tagsági járulék czimén 20 művel és folyóirattal gyarapodott. Törzsanyagának állománya az 1907. év végén 2474 darab volt.

Máramarosszigeten a ref. főgimnázium főkönyvtárában az 1907. év első negyedében a duplumkönyvtár lajstromozása befejeztetett, a selejtezés is kezdetét vette, de a könyvtárnok tanári elfoglaltsága miatt félbe maradt. A kéziratgyűjtemény, miután megfelelő védőtokokba került, alkalmas szekrénybe helyeztetett el. A könyvtár gyarapodását illetőleg a lefolyt év eredményes volt, a 654 kötet közül 297 szereztetett be államsegélyen és eltekintve a 200 darab iskolai értesítőől, 157 kötet ajándék-könyvet kapott a könyvtár, melynek nagy részét dr. *Munkácsy* Pál orvos adta s ez által az orvostudományi szakot jelentősen gyarapította. A főkönyvtár állománya az 1907. év végén 31.623 da-

rab volt. A könyvtár az ünnepnapok és az iskolai szünet kivételével mindennap nyitva volt. Az olvasóteremben 160 látogató 181 darabot használt, kikölcsönözött 68 térítvényre 156 drb.

Miskolcson az ág. hitv. ev. egyház nyilvános könyvtára 1903-tól rendes évi államsegélyt nem nyervén, a könyvtárnak azóta nincs más jövedelme, mint az alapítványnak évi 600 korona kamata, a melynek fele a könyvtáros tiszteletdíjára, másik fele pedig a könyvtári terem fűtésére és világítására fordítatik. A könyvtár az 1907-ik év végén 10.685 darab könyvből állott s 13 darab gyarapodást mutat az 1906. évvégi állapottal szemben. A könyvtár 75 napon át volt ingyen nyitva. Az olvasóteremben 575 látogató 684 darabot használt, 14 térítvényre kikölcsönözött 36 darab, a használt anyag tehát 720 darab volt. —

A Borsodmiskolczi Közművelődési és Múzeumegyesület könyvtárának törzsanyaga az 1907. év végén 4884 darabot tett ki; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 415 drb. A könyvtár még nem nyilvános.

Nagybányán a városi múzeum könyvtára vétel és ajándék útján 84 kötetrel gyarapodott. E célra az 1906. évi maradványral együtt 430.11 korona államsegély állt rendelkezésére.

Nagyenyedén a Bethlen-Kollégium könyvtáráról a kollégium előljárósága csupán a rovatos ívek statisztikai adataival számolt be. Ezekből kitűnik, hogy a könyvtár az elmúlt évben 260 darabbal gyarapodott. Ezekből a 800 korona államsegélyből beszerezett 31 darab, egyéb vétel s csere útján 128 darab, ajándék útján pedig 101 darab. A könyvtár törzsanyaga az év végén 38.231 darabra rugott. A könyvtár hetenként három napon át volt nyitva díjtalanul. Az olvasóteremben 215 látogató használt 968 darabot; térítvényre pedig 1937 darab kölcsönözött ki. A használt anyag összesen 2905 drb.

Nagykárolyban a szatmármegyei könyvtár és múzeum működéséről részletes jelentés nem érkezőn be, a beküldött statisztikai adatokból a következők deríthetők ki: A könyvtár gyarapodott 281 darabbal. Ebből az államsegély terhére szerezett 226 drb, ajándék útján pedig 55 drb. A könyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 2913 drb volt. A könyvtár a hivatalos órák alatt díjtalanul mindennap nyitva volt. Az olvasóteremben 185 látogató 257 drbot használt.

*Nagyszombat*on a városi közkönyvtár és tört. emléktár az 1907. év folyamán még nem működhetett. A könyvtárkezelő tevékenysége a költözködés, átalakítás és új berendezés véghezvitelére irányult s a könyvtári anyagnak két szobában való új elhelyezésével már szeptemberre el is készült, azonban az olvasóteremben szükséges egyes munkálatokkal megbízottak részéről tapasztalt rendkívüli késedelmezések, különösen a gázvilágítás bevezetésének hónapokig húzódó lassúsága miatt, csak nagy nehézségek leküzdése után végre 1908 február 14-én sikerült mindent befejezésre juttatnia. Február hó 16-án már ünnepiesen megnyitották a közkönyvtárt, mely február 20-án kezdte meg aztán tulajdonképeni működését az Albertinum épületében, a hol az minden csütörtökön d. u. 3—7 óráig díjtalanul nyitva van. A kikölesönzés vasárnaponként d. e. 10—12 óra között történik. A helybeli kikölesönzők 10 korona, a vidékiek 20 korona óvadékot tartoznak letenni, a melyet azonban ki-ki visszakap, ha a könyvtárt tovább használni már nem kívánja. A város 1907. évi segélyével (400 korona) fedezte a könyvtár a régebben ajándékba kapott hiányos művek kiegészítésén és az elveszettek pótlásán kívül főleg a rongáltabb könyvek beköttetését, továbbá a kezelési és forgalmi nyomtatványok okozta kiadásokat. A nyert 1000 kor. államsegélyt a könyvtár berendezésére fordították. A közkönyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 9530 drb volt.

Nagyváradon a Biharmegyei és Nagyvárad Régorészeti és Történelmi Egylet könyvtára 96 darabbal gyarapodott. E szerint 1907. év végén a könyvtár 5557 darabból állott. A könyvtárnak olvasóterme nincsen. A könyvtár rendezése megkezdetvén, semmi sem kölesönzötetett ki.

Nyítrán a vármegyei múzeum tisztikarát elsősorban a könyvtár ügyei foglalkoztatták. Az Orsz. Főfelügyelőség rendelkezése alapján a «Matica Szlovenszka» anyagából kiválasztattak azok a könyvek és kéziratok, melyekre a Magyar Nemzeti Múzeum igényt tartott. E munkát a Főfelügyelőség intézkedése folytán dr. *Melich* János múzeumi őr, *Miklósy* Ferencz ottani könyvtárőr segédlete mellett 1907. évi szeptember hóban végezte el. A Nemzeti Múzeum számára átengedett szlavikákat és egyéb nyomtatványokat (247 drbot) a Főfelügyelőség 1907. évi október hó 22-én vette át a Nemzeti Múzeum Széchényi országos

könyvtára részére. Időközben megérkezett Nyitrára a magy. kir. közoktatásügyi minisztérium bőkezűségéből megvásárolt Acsády-féle könyvtár, mely a nyitrai múzeumnak jutott osztályrészül, mint állami letét az átengedett szlavikákért. E könyvtár rendezésével *Miklós* Ferencz könyvtárőr december hó végén teljesen elkészült és az Acsády-féle gyűjteményt meglevő anyagba beillesztette. E gyűjteménnyel a nyitrai múzeum könyvtári anyaga 2107 drb gyarapodást nyert. Az 1907. év növekvése összesen kitesz 2151, a könyvtár egész állománya pedig 13.412 darabot. Minthogy most már a magyar nyelvű kiadványok száma is eléggé felszaporodott a könyvtárban, az még az 1908. év folyamán megnyitható és a közhasználatnak átadható lesz. A könyvtár 500 korona államsegélyét a rendezési munkálatok emésztették fel.

Pápán a ref. főiskolai könyvtár forgalma az elmúlt évben jelentékenyen, az előző évihez képest csaknem kétszeresre emelkedett. Nyitva volt a könyvtár 307 napon délután 2—4 óráig s ez idő alatt 1384 látogató a könyvtár helyiségében használt 1102 drb könyvet és kéziratot, kiköleszött pedig 669 térítvényre 1900 drb könyvet és kéziratot. A könyvtár szakszerű kezelhetőségét nagy mértékben nehezítette már az utóbbi években a helyiség szűk volta. E bajon segített az, hogy a könyvtár egy részét újrendszerű Schlick-féle vasállványokkal szerelték fel 5919·24 korona költséggel, a miáltal mintegy 8—10 ezer kötettel több könyv helyezhető el ugyanazon a helyen. A vasállványok árát, mivel erre a főiskola pénztára nem volt képes, a dunántúli reform. egyházkerület pénztára előlegezte, de nagy része meg fog térülni a Főfelügyelőség által kieszközölt államsegélyből. A könyvtár az elmúlt évben 1500 korona államsegélyben részesült, melyből 185·24 korona régebbi könyvvétel törlesztésére, 200 korona a könyvtárnok tiszteletdíjára, 123·82 korona könyvkötésre, a többi pedig új könyvek vásárlására fordított. A főiskola pedig saját erejéből tisztán könyvbeszerzésre fordított 2217·51 koronát. A könyvtár összes szaporulata 848 drb, melyből államsegítségen vettek 117 kötetet, saját pénzükön 481 kötetet, ajándékba kaptak 245 darabot, állami letétként 3, egyéb letétként pedig 2 kötetet. A könyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 34.951 drb volt.

Pécsett a városi múzeum vezetőit elsősorban a múzeum állandó otthonának, a kulturpalotának ügye foglalkoztatta. A tárgyalások eredménye egyelőre az Orsz. Főfelügyelőség amaz ígérete, hogy az építkezéshez a maga részéről annak idején 200.000 korona államsegélyt fog javaslatba hozni a vallás- és közoktatásügyi minisztérium előtt. A múzeum helyiségeiben annyiban történt változás, hogy a néprajzi tárgyak elhelyezésére a város a múzeum jelenlegi épületének földszinti helyiségében 400 koronáért tágas raktárhelyiséget bérelt ki 3 mellékhelyiséggel, a könyvtár számára pedig a városi székházban jelölt ki egy kisebb-méretű szobát. Miután a könyvtár rendezetlen, csak a gyűjteményekben végzett munkálatoknál használtatott. Összesen áll 5684 darabból. Gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 677 drb. A könyvtári államsegélymaradvány 1906-ról 601·70 koronát tett ki, mely összeg 1907. év folyamán kimerítettett.

Poprádon a Magyarországi Kárpátgyesület múzeumának könyvtára a mult esztendőben tetemesen gyarapodott különösen Iglóról, a Magyarországi Kárpátgyesület székhelyéről érkezett hazai és külföldi cserepéldányokkal, melyek eddig a hely szűke miatt ott voltak elhelyezve. Törzsanyagának állománya az 1907. év végén 4775 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 250 darab. A könyvtár június 1-től szeptember 1-ig ingyenesen volt nyitva. Kikölesönöztetett 250 térítvényre 250 drb. A múzeum könyvtári államsegélye, beleértve az 1906. évi 102·78 korona maradványt is, ez évben 402·78 koronát tett ki, ebből felhasználatlanul maradt 369·80 korona.

Pozsonyban az Orvos- és Természettudományi Egyesület könyvtárának állománya az 1907. év végén 11.684 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 282 drb. A könyvtár bármely napon ingyenesen használható. Az olvasóteremben 93 látogató 200 drbot használt, kikölesönöztetett 21 térítvényre 43 drb könyv.

A pozsonyi *Városi Közkönyvtár* állománya a lefolyt évben 1750 drbbal gyarapodott. Ebből ajándék 1267, vétel 294, állami letét (ügyészégi kötelesepéldány) 189 drb. Állami segély gyanánt 1907-ben is, miként az előző évben, 800 koronát kapott a könyvtár. Ebből 68 művet szereztek be 593·18 korona vételáron. A könyvtár feldolgozott anyaga 1907 december 31-én

15.134 drb volt, köztük 14.694 könyvkötet, folyóirat és füzet, 387 hirlapkötet és egyes hirlapszám, 35 drb apró nyomtatvány, 13 térkép és 5 kézirat.

A közkönyvtár használati statisztikájából a következő adatok emelendők ki: Az olvasóterem 1907-ben 241 egész és 47 félnapon volt nyitva a közönség számára. Ez idő alatt 3162 látogató használt 5811 darab könyvet, folyóiratot és egyéb könyvtári anyagot. A kikölcsönzött művek száma (674 térítvényre) 910 drb volt.

A ládákban és raktárakban heverő, körülbelül 6500 kötetnyi könyvtári anyag feldolgozását a kellő helyiség hiányában mind- eddig nem lehetett megkezdeni. 1907 február havában a közkönyvtár czimjegyzékének első (1906. évi) pótfüzete jelent meg nyomtatásban.

Rimaszombatban a Gömörvármegyei Múzeum könyvtárának állománya az 1907. év végén 18.489 drbot tett ki; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 3415 drb. A múzeumnak az államsegélyből könyvtári czélokra az 1907. évi 400 korona mellett még 189'90 korona tavalyi maradvány állt rendelkezésére s az egész összeg kimerítettett.

Sárospatakon a ref. kollégium nagykönyvtára az 1906. év legvégén helyzetetvén állami felügyelet alá, annak segítyezési iránti kérvénye, tekintettel ama nagyobb támogatás összegére, melylyel a Főfelügyelőség a főiskolát könyvtári czéljai elérésében segíteni óhajtja, amely összeg azonban a Főfelügyelőség 1907. évi költségvetésébe már nem volt beilleszthető, kedvező elintézésben nem részesülhetett. Lépéseket tett azonban a Főfelügyelőség az iránt, hogy egy 10.000 koronás rendkívüli segíty az 1908. évi állami költségvetésbe fölvétessék, hogy azzal a nagymultu főiskola ősrégi, jelenleg 44.000 kötetet számláló könyvtára kiegészítettessék és folytatólagosan fejlesztessék.

Selmeczbányán a városi könyvtár az elmúlt 1907. évben is örvendetesen gyarapodott. Sajnos, hogy a könyvtár még mindig a városi róm. kath. elemi iskolában a régi helyiségben van a népkönyvtárral együtt. E helyiség könyvtári czéloknak meg nem felel és a város tanácsa a könyvtárt is az Óvárban szeretné elhelyezni, ha az építkezésnél a főtérről egyenes följáró készítettetnék, miáltal a könyvtár igen könnyen megközelíthető volna. A könyvtár

törzsanyagának állománya az 1907. év végén 2373 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 84 drb. A könyvtár hetenként kétszer, volt ingyenesen nyitva. Az olvasóteremben 95 látogató használt könyvet, hirlapot, egyéb könyvtári anyagot 1107 darabot. Kikölcsönöztetett 2777 térítvényre könyv, hirlap, egyéb könyvtári anyag 3609 darab. A könyvtár 500 korona államsegélye teljes összegében kimerítettett.

Sepsiszentgyörgyön a Székely Nemzeti Múzeum könyvtárának állománya az 1907. év végén 41.110 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 577 drb. A könyvtár minden alkalommal nyitva volt, megkeresés szerint. Az olvasóteremben 110 látogató 477 drbot vett igénybe. Kikölcsönöztetett 51 térítvényre 67 drb. A használt anyag összesen 544 drbot tett ki. A múzeum 1907-ben nyert könyvtári államsegélye 600 korona volt, mely teljes összegében beszerzésekre fordított.

Szabadkán a helybeli Közkönyvtár- és Múzeumegylet két évvel ezelőtt föloszlott és gyűjteményeit, melyek között egy egész tekintélyes könyvtár van, a városnak adta át. Ennek következtében Szabadkát ki kell hagyni ama városok közül, hol állami felügyelet alatt álló gyűjtemény van. Az egyesület, mely azt állami felügyelet alá bocsájtotta, már régen föloszlott, a város pedig e felügyelet kiterjesztését nem kérte.

Szatmáron a Kölcsey-Kör könyvtára az elmúlt 1907. évben vétel útján 110 drbbal, adományozás útján 463 drbbal; együtt 573 darabbal gyarapodott. Állománya az év végén 3018 drbot tett ki. A könyvtár nyitva volt 86 napon; a közönség használt 437 térítvény mellett 703 drb könyvet és 11 drb okmányt, összesen 714 drbot. A könyvtár használatáért csak azok fizetnek évenként 2—2 korona díjat, a kik nem tagjai a Körnek. A Kör tagjai a könyvtárt az évi tagsági díj ellenében használhatják. A kör 1907-ben 500 korona könyvtári államsegélyt nyert, mely összegből 30*10 korona maradt fenn az év végén.

Szászvárosban az ev. ref. Kún-kollégium könyvtára csak az 1907. év második felében vétetvén föl az állami felügyelet alatt álló intézetek sorába, a múlt évben még nem részesült államsegélyben, csak állami letétbe kapott 18 kötet munkát. Így állománya gyarapítására a korábban is szokásos évi átalány szolgált főeszközül, mely 1400*60 koronát tett ki. Ezt az összeget 173

kötet könyv és folyóirat vásárlására s bekötésre fordították. A könyvtár törzssanyagának állománya az 1907. év végén 13.371 drbot tett ki.

Szegeden a Somogyi-Könyvtár és Városi Múzeum könyvtári osztálya az 1906. évről fennmaradt államsegélyrészletet és az 1907. évi könyvtári 2000 korona államsegély egészét vásárlásra fordította. A városi 3000 koronás dotációból pedig a könyvkötésekre fordított összeget leszámítva, folyóiratok s új művek szereztettek be. A köteles példányok a szokott módon két izben vétettek át. A beosztott és könyvtári kezelésre alkalmas összes anyag czímtározva van. A kettős példányok szaporulata pedig szintén feldolgoztatott. Összes anyaga 2150 mű. Köttetett 293 műből 522 kötet 855·12 korona költségen. A könyvtári járuléknapló tételszáma az 1907. évben: 996. Az olvasóterem kézikönyvtárányaga két izben frissített fel. A könyvtár rendes napi szolgálata minden hétköznap délelőtt 10—1-ig, délután 4—7-ig, illetve szerdán és szombaton 3—7-ig. A könyvtár törzssanyagának állománya az 1907. év végén 70.420 drb volt. A könyvtár 237 napon át volt nyitva, mely idő alatt az olvasóteremben 10.851 látogató 12.682 darab könyvet, hirlapot s egyéb könyvtári anyagot használt. Térítvényre kikölesönöztetett 1 drb.

Szekszárdon a Tolnavármegyei Múzeumot mindjárt az 1907. év elején súlyos, szinte pótolhatatlan veszteség érte, az intézet alapítója s nagynevű igazgatója, *Wosinszki* Mór apátplebános elhunytával. Helyettes igazgatóvá a múzeum-bizottság *Döry* Pál alispánt nevezte ki, aki azonban egyéb hivatalos elfoglaltságára való tekintettel a tényleges vezetést *Kovách* Aladár múzeumi titkára bízta, a ki lelkiismeretesen felelt meg feladatának. A könyvtári osztály nagyobb szerzeményeire vonatkozó eljárások 1907-ben még nem voltak befejezve. Az egyik a *Wosinszki*-féle könyvtár megszerzése, melyre nézve a vallás- és közoktatásügyi minisztérium megtette ajánlatát az örökösöknek, a melynek alapján a könyvtár az 1908. évben a múzeum tulajdonába kerül. A másik az Akadémia könyvkiadó vállalatától egy nagyobb gyűjtemény megrendelése, melynek most az az akadály, hogy a lefolyt évben a vállalat katalógusa alapján megrendelt művek egy része tényleg nem volt már raktáron s a vállalat ezek helyébe olyan műveket ajánlott, melyek jó része

már a múzeum könyvtárában megvan, tehát újabb összeválogatást kellett tenni, másrészt pedig az ennek fedezetére szolgáló összeg *Wosinszki* M. hagyatékában lévén, ez még mai napig sem fejeztetett be s így a gyűjteménynek a vállalatától való átvételével a hagyatéknek most már rövid idő alatt leendő befejeztéig várakozniok kell. A rendelkezésre állott államsegélyt, melyből szintén az akadémiai kiadóvállalat kiadványait óhajtották beszerezni, annak reményében, hogy *Wosinszki* hagyatéka még a múlt 1907. évben befejezést nyer s így a vállalatnak szánt összeget visszapótolhatják, időközben más értékes forrásművek beszerzésére fordították. A könyvtár a nyilvános használatnak még nem adatott át. A könyvtár áll 3117 drbból; ezekből a lapok, apró nyomtatványok, térképek, kéziratok stb. még rendezetlenek. Gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 348 drb.

Szentesen a Csongrád megyei Történelmi és Régészeti Társulat eddigi múzeumi helyiségének szűk volta talán legjobban a könyvtárral érezte hatását. A szűk helyiségben jóformán mozogni sem lehet, asztal egyáltalában nincs benne s így sem rendezni tartani, sem használni nem lehetett a könyvtárt. Ámbar a könyvtár az 1907. év folyamán mindössze csak 10 darab könyvvel gyarapodott, mégis nagyfontosságú volt ez az év a könyvtár fejlődésére nézve. Ugyanis április 24-ike után külön helyiséget kapott s ez által lehetővé vált, hogy a könyvtár helyiségében bármikor dolgozhasson a könyvtárőr s a 10 év folyamán összegyűlt s szanaszét hevert könyvek rendezését akadály nélkül megkezdhesse. A rendezés munkáját *Molecz* Béla könyvtárőr a nyári szünet folyamán indította meg s a könyveket 20 csoportba osztotta be. Megkezdte azonkívül egy lehetőleg tökéletes cédulalajstrom készítését is. A könyvtár 20 csoportjában eddig elé 1994 mű van, összesen 3356 drbban. A könyveken kívül van a könyvtárban 237 okirat, levél s más efféle; ezeket még rendezni kell s azonkívül még 134 különféle kép, de ezeket a múzeumőr akadályoztatása miatt a könyvtárőr még nem vette át.

Szombathelyen a Vasvármegyei Kultúregyesület tevékenységét a múlt évben is két feladat irányította: a múzeumépítés és a gyűjtemények folytatólagos gyarapítása. A könyvtárnál az Országos Főfelügyelőség által kiutalt 600 korona államsegély egy részét könyvek bekötésére használták föl, a többit pedig új

könyvek beszerzésére fordították. Az egyesületi pénztár terhére néhány kisebb jelentőségű szerzemény mellett megvásárolták *Kaffebr* Béla volt igazgatóválasztmányi tag könyvtárát, a mely 1250 kötetben 950 művet tartalmaz. A könyvtár mult évi forgalma kisebb volt, mint az előző évi, mert a múzeumba való átszállítás miatt a könyvtárt szeptemberben bezárták. A rendezés munkálatait azonban csak a tavasszal kezdhették meg, mivel a hideg téli napokban a múzeumban dolgozni egyáltalán lehetetlen. A Vasvármegyei Kultur-Egyesület könyvtárának állománya, az 1907. év végén 39.683 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 7895 drb. A könyvtárból kikölesönöztetett 2495 térítvényre könyv, hirlap s egyéb könyvtári anyag: 2816 drb.

Temesvárt a városi nyilvános könyvtár 1907. (negyedik) évi működésének fontosabb mozzanatai általában még az intézmény alapozásának munkáját képezték, a mennyiben az év folyamán ismét több oly intézkedés történt a fenntartó városi tanács részéről, melyek a nyilvános könyvtár végleges szervezését előbbre vitték. A gyűjtemény gyarapodása nem mutatja azokat az arányokat, melyeket az előző 1906. év elért. Mindössze 1044 mű, 1210 kötetben folyt be a könyvtárba, az oknál fogva, mert az elmúlt év az 1906. évben kiutalványozott 25.000 korona államsegély felhasználási tervzetetének elkészítésével s az ajánlatok beszerzésével telt el, míg maga a könyvvásárlás csak kis mérvben történt. A gyarapodás egyik főforrása volt a temesvári Jogászegylet könyvtárának letétül való átadása, mely könyvtár 424 kötetből álló becses anyaggal gyarapította a jogi szakot. Ajándékképen körülbelül 150 kötet könyv folyt be. Az egész gyűjtemény a főtjelzett 1210 kötettel 33.228 darabra szaporodott. A könyvtár olvasóterme, július és augusztus havát kivéve, minden hétköznap délután 3–7 óráig volt nyitva, az olvasóterem szűk volta miatt azonban egyes, komolyabb tanulmányokkal foglalkozó olvasók részére a délelőtti órákat kellett kijelölni. Összesen 246 nyitási napon át az olvasóteremben 1014 olvasó 1129 könyvet használt. Kikölesönöztetett pedig 2612 térítvényre összesen 3358 drb könyv. E szerint tehát a könyvtárlátogatók (használati esetek) száma 3626 volt, a mi napi átlagos 14 látogatónak felel meg, míg a használt könyvek száma összesen 4487. A könyvtár

az 1906. évben kiutalványozott, de még csak részben felhasznált 25.000 korona rendkívüli nagy államsegélyen felül az 1907. év folyamán 800 korona külön rendes államsegélyben is részesült. A nagy államsegély terhére az 1906. év folyamán 3394·71 korona az 1907. év folyamán pedig 587·97 korona ára könyv szereztetett be. Ennélfogva rendelkezésre áll még 21.017·33 kor. Hogy az intézet az irányában a közönség részéről támasztott nagyobb mérvű igényeket kielégíthesse, a fenntartó városi tanács annak immár nagyobb és rendszeres dotációjáról kénytelen gondoskodni, mire nézve külön költségvetést állapított meg, mely az 1908. évre 7961 korona kiadást tüntet fel.

A Délmagyarországi Természettudományi Társulat könyvtárának állománya az 1907. év végén 3688 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 146 drb.

A Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Múzeumtársulat könyvtára nem nyilvános, hanem csakis a tisztviselőknek, választmányi tagoknak, legfeljebb még a rendes tagoknak állhat szolgálatára és csakis oly szakműveket tartalmaz, a milyen osztályai vannak a múzeumnak (régészet, szépművészet, néprajz). Törzsanyagának állománya az 1907. év végén 8367 drbot tett ki; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 597 drb. A könyvtárból 22 térítvényre könyv, hirlap s egyéb könyvtári anyag 42 darab, kézirat s levéltári anyag pedig 1 drb kölcsönöztetett ki. Az egyesület 1907-ben 800 korona könyvtári államsegélyben részesült, mely összeg teljes egészében kimerítettet.

A *verseczy* városi könyvtár történetében fontos esemény volt a mult esztendőben függetlenítése és elkülönítése a községi népiskolától. A kir. tanfelügyelőség 1905. évi 1572. számú rendeletének megfelelően és a múzeumi és könyvtári bizottságnak már 1906. november 17-én hozott határozata alapján elkülönítették helyileg az ifjúsági és pedagógiai szakkönyvtárt a többi könyvanyagtól, a mit a kerületi tanfelügyelő személyesen jóváhagyott. E két elkülönített könyvtárosztályt a népiskolai igazgatóság szeptember 25-én vette át véglegesen. A megmaradt szépirodalmi és tudományos művek alkotják az önálló és az iskolától teljesen független városi nyilvános könyvtárt. Miután a pedagógiai szak- és az ifjúsági könyvtár elválasztásával a könyvtár jövedelme, mely a tanulók 50 filléres járulékából állott, megszűnt, a múzeumi

és könyvtári bizottság elhatározta, hogy a város képviselő-testületéhez azzal a kérelemmel fordul, hogy ez, az állandó múzeumi segélyhez hasonlólag, a nyilvános könyvtár fenntartására is egy 1000 koronányi állandó könyvtársegélyt szavazzon meg. A városi képviselőtestület ennek a kérelemnek október 2-án tartott ülésében helyt adott, miáltal a könyvtár ismét rendes jövedelemhez jutott. Ez új nyilvános könyvtár részére a múzeumi és könyvtári bizottság új használati szabályzatot állított össze. A könyvtárban 92-szer volt nyitás, illetve kikölesönzés (vasárnap és csütörtök d. u. 2—4 óráig). 1907-ben, a kitelepített iskolai könyvtárt leszámítva, 28 olvasóval és 432 kikölesönzött könyvvel volt több, mint az előző évben. A könyvtárban a magyar és német szépirodalmi anyag kibővítettett: a könyvek új exlibriseket kaptak s 460 könyv be lett kötve. Július 20-án megjelent az új katalógus és augusztus 4-ike óta 4300 darab volt a közönség számára hozzáférhetővé téve. A könyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 19.889 drb volt; gyarapodás az évvégi állapottal szemben 1206 darab. A könyvtár ez évben is 500 korona államsegélyt kapott.

Zomborban a Városi Könyvtáregyesület helyisége a régi. Minthogy azonban ez a fejlődés következtében egyre szűkebbnek bizonyul, kívánatos volna selejtezés és a régi kevesebb értékű német könyvek eladásával a térszükén segíteni. A könyvtár törzsanyagának állománya az 1907. év végén 31.816 drb volt; gyarapodás az előző évvégi állapottal szemben 403 darab. A könyvtár 246 napon át volt ingyenesen nyitva. Az olvasóteremben 30 látogató használt könyvet, hirlapot, kéziratot és levéltári anyagot 85 drbot. Kikölesönzöttetett térítvényre könyv, hirlap, kézirat és egyéb levéltári anyag 14.510 drb. A könyvtár használati díja egy tag után egész évre 6 korona volt. A könyvtár által 1907-ben nyert államsegély 800 koronára rugott.

A Bácsbodrogvármegyei Történelmi Társulat zombori gyűjteményei ez idő szerint is a vármegye által átengedett három szobában vannak elhelyezve. Ebben a három szobában van összezsúfolva a régiség- és néprajzi tár s a könyvtár, sőt ezeknek egyike szolgál a titkár és múzeumőr dolgozószobáján felül még tanácskozó helyiség gyanánt is. A könyvtár rendezés alatt áll s összesen 816 drbot tartalmaz. Gyarapodás az előző évvégi állapottal

szemben 114 drb. A könyvtár 10 napon át volt ingyenesen nyitva. Térítvényre kikölcsönözött 43 drb.

A felsorolt adatokat összegezve kitűnik, hogy az állami felügyelet alatt álló intézetek közül önálló nyilvános könyvtárral bír 27, kisebb méretű nyilvános használatra szánt könyvtárral 39, szakkönyvtárral pedig 6.

Az összes könyvtári gyűjtemények száma tehát 72 volt.